

Komandi partur

Undir fyrra heimsdaga ferðast Carl Johan millum Føroyar og Danmark. Eisini verður seinni partur av greinini hjá Jørgen Frantz.

Jørgen Frantz Jacobsen:

At vera fiskimaður er sum at fara í kríggj

Umframt so nógv annað var Jørgen Frantz eisini áhugaður fyri fiskiskapi, sum hann eisini hevði gott skil fyri

I 1930 hevði Jørgen Frantz eina forvitnisliga grein í Politiken, har hann vísir á hvussu óskikkaðir danskir fiskimenn eru til tað harðbalna og lítið lønandi slitlívið hjá føroyingum. Hóast okkurt er, sum vit kenna, er tað stuttligt lesa sjónarmiðini hjá Jørgen Frantz:

Fólkarørsla og kríggj

Færingar udgør godt ½ % af det samlede Riges Indbyggertal. Men de er i Stand til at fiske 40 % af al den Fisk, der bliver fanget i Riget. Af en Befolkning paa 23.000 Mennesker, er der 3.000 Mand, det vil sige 1/8 af alle Færingar for Øjeblikket hjemmefra, enten ved Østisland eller Grønland. Det er næsten hele det arbejdsdygtige Mandskab – og mere til. Mange tager af Sted i en Alder af 14-15 Aar, et i øvrigt uforsvarligt Forhold. Men det er talende.

Dette er Fiskeri. Det er en Folkebevægelse, en Krig. Den gentages hvert Aar i to Kampagner, Vaar-fiskeriet Februar-Maj og Syd-island og Sommerfiskeriet Juni – Oktober ved Øst-Island, og nu mest ved Grønland. Som alle Kriger koster ogsaa denne Menneskeliv. I 1920 mistede Færingar 62 Mennesker paa Havet, dvs. 2 % af Mandskabet.

Sidst i Februar stikker Flaaden til søs, ca. 200 Skibe. Nordatlanten hører til Verdens uroligste og farligste Have, men et færøsk Skibsdæk er i reglen næppe større end Spisestuen i en bedre dansk Villa. Her foregaar nu Arbejdet



Verjuskipið Hejmdal gjørdist hjá Jørgen Frantz myndin av byrjanini av fyrra heimsbardaga.

gennem de følgende Maaneder i Storm, Snefog og Usigtbarhed under Sydislands gudsforladte og lumske Kyst. Strandingar og Skibssammenstød sker næsten hvert Aar. Under disse Vilkaar staar Mandskabet Dag ud og Dag ind og trækker Torsk.

Og dog har denne beske Foraarstid sine Fordele. Natten er saa lang og i Mørke kan man ikke fiske. Det giver en Smule mere Tid til Hvile og Søvn. Men i den lyse Sommertid er der ingen Nat. Døgnene flyder ud i hinanden, alt taber sig i rytmesløs Ensformighed. Mandskabet staar langs Rælingen, hver paa sin Plads, og fisker. Bare der er Fisk saa fisker man. Ingen bryder sig om Vagter. Kokken kan holde rede paa Vagterne som han holder rede paa Maaltiderne. Mandskabet har andet at tænke paa, thi hver enkel Mands Udbytte af Turen er afhængig af, hvor meget han

selv kan fiske, og derfor er alle personligt interesserede.

Om sommeren naar Skibet har fundet en god og ufarlig Fangstplads, kan Skipperen tage det med Ro. Nede i sin Køje kan han ligge og høre den mærkelige Musik af Haandlinerne som løber over Rælingen og af Torsk som hales inden Bords og Klaskes i Dækket. Gaar det strygende, kan han sove roligt, men bliver Mellemrummene lange, er hans Fred forbi. Saa maa han op og manøvrere Skibet til et mere fiskerigt Sted, og paa Skipperens Førerskab beror hele Turens udbytte.

Selv naar Skibet er under Sejl, er det dog ikke altid, at Mandskabet faar Ro. For Fisker skal ikke blot fiskes. Den skal ogsaa renses, flækkes, saltet og stuves ned i Lasten, og dette er en meget stor Del af Arbejdet.

Ved Grønland, hvor man til Tider har kunnet faa ligesaa mange Torsk, som man overhovedet kunde hale indenbords, har Mandskabet tilladt sig i alt seks Timers Hvile i Døgnet, men dette regnes for at være et enestaaende mageligt Liv.

Hvat fáa fiskimenn burtur úr?

I Oktober Maaned er alle Skibene hjemme igen, medmindre ingen af dem er forliste. Saa bliver de aftaklet og gaar in Vinterhavn,



Skipalív á Havnarvág í tíðini, sum Jørgen Frantz skrivur um.

og der ligger de Britons Pride, Star of Hope, Phi Phi, Bearnaise eller hvad de nu 200 hedder. De talrige fremmede Navne skyldes, at mange af Skibene har været engelske eller franske. I løbet af Vinteren kan Mandskabet hvile ud i Familiens Skød, indtil man i Februar påny udruster sig til Foråarskampen.

Hvad faar fiskerne for alle disse Strabadser? I fjor, som var et glimrende Aar i Henseende til Fangst og et forholdsvis godt år i Henseende til Priser, kunde en dygtig Fisker naa op over 2.000 kr. for hele Sæsongen, men det normale var ca. 1.100-1.200 Kr.

Saadanne Vilkaar giver man sig ikke under, med mindre det er en bydende Nødvendighed. Færingerne har valget mellem at fiske og at sulte. Derfor fisker de. For godt 50 Aar siden, da Havfiskeriet ikke endnu var begyndt, levede der paa Færøerne ca. 11.000. Nu er der 23.000. Dette viser Fiskeriets Betydning. Landet eksporede i 1928 for 10,4 Mill. Kr. Deraf gav Fiskeriet og den dermed forbundne Fisketilvirkning de 9,5 Million.

Fiskeriet er gaaet Færingerne i Blodet. Det er Fattigdom, som har drevet dem ud i det, men efterhaanden har de erhvervet et saadant Anlæg for det, og de ogsaa med Liv og Lyst gaar op i det og omfatter det mest næsten sportslig Interesse. Nu til Dags er der ingen der føler sig for god til at være Fisker. Derimod er det en Kendsgerning, at Landbruget forsømmes fordi hele Mandskabet

gaar til søs. Det regelmæssige Arbejde er ikke længere i Kurs. Man foretrækker den stødvide Udfoldelse af Energi, den haarde spændende Tørn om Sommeren og Hvilen om Vinteren. Det er noget af Vikingetidens Psykologi, som her er genopstaaet.

Tá ið sjálvt havnargentur vóru spentar í fiskiskap

Det er en fornøjelse i Maj Maaned, naar Skibene er hjemme med Foraarets Fangst, at se en Havn som f.eks. Thorshavns fuld af Skibe og fuld af Søfolk glimrende og smukke Typer, gode Soldater i denne evige Fiskekrig.

Fiskeriet er ogsaa nu til Dags genstand for det færøske Folks Interesse og Agtelse. Alle forstaar, at det er det, som bærer Landet. Godt Fiskeri betyder gode Aar og Lykke for praktisk Talt alle, og de dygtige Fiskeskippere er populære som Generaler i en sejrrig Krig. For de unge Mænd gælder det om at komme i deres Tjeneste, mens alle andre maa indskrænke sig til i Aviserne at følge deres Sejrsang.

I hvor høj grad alle gaar op i Fiskeriet, forstaar man naar man f. Eks. ser en ung thorshavns Pige, som næppe nogen Sinde har taget paa en Torsk, men som med des større Færdighed haandtere Pudderkvasen, kommer ind med alle Tegn paa Begejstring og raaber: "Har I hørt det. Silver Spray har faaet 61.000 Torski!"



Hetta var lívið hjá føroyskum fiskimonnum.